

Рецензия

от

проф.д-р Борис Кирилов Сергинов

за кандидатурата за научна степен „Доктор“ в

професионално направление

1.3. Педагогика на обучението по

(Методика на обучението по изобразително изкуство)

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ФАКУЛТЕТ ПО НАЧАЛНА И ПРЕДУЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА

КАТЕДРА „ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА“

на

Любен Николаев Кулелиев

и документите представени за присъждане на научна степен „Доктор“ както и научен труд на тема: „МЯСТОТО И РОЛЯТА НА ПРОСТРАНСТВЕНИТЕ ХУДОЖЕСТВЕНИ ФОРМИ И НА ДИГИТАЛНИТЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИЕТО НА УЧЕНИЦИ ОТ ГОРЕН КУРС“

1. Актуалност и значимост на научния труд представен за присъждане на научна степен „Доктор“.

Значимостта на избраната тема в научно и научно-приложно отношение е свързана с изследването на основни съвременни концепции и цели на образованието по изкуства, като например насърчаване на развитието на творческия потенциал и практически умения у младежите,

използване на дигитални технологии в процеса на обучение, осъвременяване на учебното съдържание и други. Както докторантът пише: Сложността на дигиталната епоха, в която живеем обуславя изключително комплексния характер на параметрите на изкуството и образованието по изкуство. България е изправена пред предизвикателството да синхронизира образователните практики и националното законодателство с последните концепции за художествено образование залегнали в основни стратегически документи. Полаганите постоянни усилия за актуализиране на българското образование, реализиращите се социални и политически промени предизвикват предприемането на разнопосочни образователни реформи, които се отразяват дестабилизиращо на цялостната образователна и културна среда в страната." Тези именно тенденции очертават контекста в който се развива настоящата дисертация. Избраната тема на предложението за рецензиране на научен труд е „МЯСТОТО И РОЛЯТА НА ПРОСТРАНСТВЕНИТЕ ХУДОЖЕСТВЕНИ ФОРМИ И НА ДИГИТАЛНИТЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИЕТО НА УЧЕНИЦИ ОТ ГОРЕН КУРС" Този труд проследява, изследва и анализира процесите на интегриране, мястото и ролята на различните художествени форми и дигиталния медиум по един предварително предначертан научен метод характерен за изобразителните изкуства, педагогиката и дизайна, използван и дефиниран от Ръскин и Вьолфин.

Тук е подходящо да цитирам Татяна Петкова която казва: „Дигиталните технологии и светът на виртуалното пространство проециран чрез тях, неимоверно промениха облика на света. Тази шестваща в различни степени дигитално-виртуална технизация в съвременното общество от близо вече тридесет години, промениха коренно социума в планетарен мащаб, във всевъзможните му: икономически, политически, социални, правни, етически, културни и пр. перспективи.“ Именно такава позиция заема и д-р Шушулов по отношение на стенописта например, който от своя страна пише: „ (...) Визирайки българската критическа рефлексия на стенописта, се наблюдават известни диспропорции и терминологични несъответствия с европейската и западната теоретична практика при разглеждане на такава проблематика. В редица български интерпретации на стенописта се наблюдава все още традиционен като терминология подход, който има своя генезис в локалната историческа интерпретаторска традиция, която разглеждайки аспектите на художествената продукция в общественото пространство, често не напуска парадигмата на историзма и монументалността (нужен е), (...) опит за терминологичното съответствие на тази художествена форма, което би помогнало да се анализират границите и трансформацията на стенописта, като част от съвременната констелация на изкуството в публичното пространство“ Подобен е и подхода на Кулелиев той казва „Дигиталните технологии са разгледани през призмата на дидактическо средство в процеса на

обучение по изкуство. Представени са тенденциите за активно използване на компютри, планшети и PDA устройства. Остава предизвикателството за ефективно включване в образователния процес на цялото многообразие от възможности и средства за достъп до информация, както в рамките на образователните институции, така и подготовка на адекватни за училищата по изкуствата електронни помагала и учебни пособия. Представено е преимущество на „дигиталните технологии, които позволяват на учениците по-лесно да създават изкуство, което могат да публикуват и споделят.“

2. Цели и задачи на предложения за рецензиране труд.

Текстът ясно очертава общата картина на мястото и ролята на пространствените художествени форми и дигиталните технологии в обучението на ученици от горен курс.

Обект на изследването е обучението на ученици в областта на пространствените художествени форми.

Предмет на изследването е приложението на неформални образователни методи и практики в обучението на ученици от гимназиален етап в областта на пространствените художествени форми.

Цел на изследването

Основна цел е да се посочи мястото и създаде методически модел на изучаване на пространствените художествени форми, подпомагани от дигитални

технологии в средното художествено образование, който да доведе до повишаване на теоретичните знания, художествените умения и нагласата за използването на такива форми в личното творчеството на обучаемите.

Докторантът задълбочено тълкува вътрешни и концептуални връзки и закономерности, прояви, резултати и постижения въз основа на влиянието на дигиталните медии върху обучението на ученици от горните курсове, също така въвежда категории и понятия от дигитални и други медии, като се позовава на редица съвременни автори. В текста, можем да заявим, доминира теоретико-практическото начало, погледът и преценката на педагога, артиста и теоретика на дигиталните медии и пространствените художествени форми, стремящ се по принцип към обективност и дистанция от пристрастни мнения и необосновани оценки.

Научно-теоретични задачи на изследването са:

- Да се проучат литературни и други източници (български и чуждестранни) по темата в сферите на изкуството и образованието.
- Да се анализират образователните практики в сферата на пространствените художествени форми в гимназиалния етап на художественото образование в България.
- Да се изгради модел на методическа система за обучение в сферата на съвременните пространствени художествени форми, подпомагани от дигитални технологии чрез неформални образователни методи и практики.

- Да се изведат конкретни резултати свързани с ефективността, приложимостта и функционирането на методическата система, на база нейното апробиране в различни образователни ситуации.

Практико-приложни задачи на изследването са:

- Да се разработи, изпробва и приложи конкретен диагностичен инструментариум, нужен за целите на изследването.

- Да се структурира, организира и проведе практически експеримент с ученици от гимназиален етап на образование чрез прилагане на създадения модел на методическата система.

Хипотеза на изследването е:

Ако се приложи методически модел за практическа подготовка в областта на съвременните пространствени художествени форми в комбинация с дигитални технологии в средното художествено образование, това би спомогнало за повишаване на теоретичните знания, художествените умения и нагласата за из-ползването на такива форми в личното творчество на обучаемите

3. Структура на текста

Настоящият дисертационен труд е структуриран в три тематично обособени глави, увод и заключение. Общият обем е 309 страници, от които 232 страници са текст-изложение и 77 страници приложения, отделени в самостоятелно книжно тяло. Включени са 3 приложения, които отговарят по съдържание и илюстрират трите

основни глави от дисертацията. Дисертационният труд съдържа общо 17 таблици и 2 схеми. В приложенията са включени 154 фигури, сред които предимно фотоси, 4 въпросника, 1 протокол от наблюдение, 1 мултимедийна слайд презентация, 2 списъка под формата на таблица с видеоматериали, 1 списък под формата на таблица с виртуални панорамни разходки и 28 диаграми. Номерата на включените в автореферата таблици, диаграми и схеми, съвпадат с тези в дисертационния труд.

4. Метод на проучването.

Основен метод на проучването е теоретико практически, като включва, сравнителен анализ и съпоставителен ракурс: преглед, интерпретация – тълкуване. Тук са синтезирани няколко линии – информативна, концептуална, естетическа, аналитична и оценъчна. Според типологията на изследването то бива: Приложно изследване – от гледна точка на наукознанието, тъй като е следвана определена практическа цел. Според социалните науки, то е експериментално и полево-теренно изследване. Тъй като авторът е пряк участник „на терен“ в процеса на реализация, съответно са приложени качествени методи за изследване на поведението на учениците в естествени условия, то може да бъде определено като „Качествен експеримент“. Методи за получаване на данни в предложени за рецензиране труд са: групова дискусия и интервю, наблюдение.

Интервюто е прилагано във втората част на дисертационното изследване за добиване на данни за ориентиране в контекста на изследването, формиране на хипотези и конкретизиране на дизайна на изследването. Интервюто е свободно, нестандартизирано, устно. Груповата дискусия е използвана при провеждане на педагогическия експеримент, тъй като дава възможност на всеки участник „не само да изкаже, но и да обоснове своето мнение, да се съгласи или да не се съгласи с мнението на другите“ (Бижков, Краевски 2007: 384). Наблюдението е прилагано още във втората част на дисертационното изследване. Наблюдението е активно, участващо наблюдение, планирано и целенасочено, при което авторът извършва активно, непосредствено наблюдение на обектите, процесите и резултатите.

Използвано е и анкетирането, като основен метод в настоящото педагогическо изследване. Изследователят е съставил 2 въпросника, съответно за входяща и изходяща диагностика.

5. Основни понятия

Ключови думи в изследването са понятия като, дигитално изкуство, пространствени художествени форми, концептуални тенденции, класическо изкуство, нов реализъм, хиперреализъм, авангардни тенденции и т.н. Под понятие формообразуване например според Кулелиев: „(...) попадат процесите свързани с намесата на художниците в жизнената среда и се характеризира с подчертана утилитарна насоченост. В обхвата ѝ попадат

основно архитектурата, дизайна и декоративно приложните изкуства. Конструктивизмът, се разглежда като вдъхновен от пространствените търсения на кубизма и използващ за отправна точка супрематизма на Малеевич."

Приветствам този начин на определяне на основните понятия. Смятам подхода към основните понятия за подходящ, защитим и научен.

6. Основни приноси на дисертационния труд.

1. Проведен педагогически експеримент по създадени от докторанта дизайн, методика и инструментариум на изследване.

2. Формиран е теоретичен модел на методически модул „Художествени инсталации и конструкции“ за обучение в сферата на пространствените художествени форми, с използването на дигитални технологии като дидактическо средство.

3. Разработени са методи и инструменти за диагностика (въпросници и протоколи от наблюдение и дискусия), апробирани, оптимизирани и приложени в педагогическия експеримент.

4. Подготвен е логистично и технически обезпечен е и проведен педагогически експеримент. Апробиран методически модул „Художествени инсталации и конструкции“ в 24 реализации с общо 277 ученици от IX, X и XI клас в 11 училища по изкуствата в страната.

5. Доказана е ефективност и ефикасност на разработения методически модул.

6. Проучени са литературни и други източници (български и чуждестранни), свързани с пространствените художествени форми в изкуството и в художественото образование в България.

7. Проучени са актуалните световни образователни тенденции

8. Проучена е актуалността на темата и поставянето ѝ в българската образователна действителност в контекста на обучението в гимназиален етап в училищата по изкуствата.

9. Формиран е експериментален модел на методически модул „Художествени инсталации и конструкции“, въз основа на проучените литературни и други източници.

10. Проверена е ефективността и функционалността на създадения методически модул в четири различни от организационна гледна точка типове обучителни ситуации: в учебно време; в учебно-творчески практики; в извънкласни инициативи и в рамките на културни събития.

В обобщение на описаните резултати може да се твърди, че педагогическият експеримент е повлиял положително върху нагласата, степента на теоретичните знания и практически умения за използването на пространствени художествени форми на учениците. Резултатите и изводите, формиранни след анализа на всички данни от настоящото изследване потвърждават, че

прилагането на методически модел в комбинация с дигитални технологии в средното художествено образование, води до повишаване на теоретичните знания, художествените умения и нагласата за използването на пространствените художествени форми в личното творчество на обучаемите.

Систематични изследвания върху пространствените художествени форми и дигиталните медии от подобна гледна точка не са правени до сега в рамките на българската академична и университетска общност и са рядкост и изключение дори в чуждестранната академична среда. В представянето на интердисциплинарен поглед върху избраната проблематика се състои един от основните, важни моменти, които настоящата работа успява отлично да осветли.

В този смисъл научната дейност на кандидата се базира, както констатирахме, върху един синкретичен подход към проблематиката, като съчетава според мен педагогически, изкуствоведски, културологични, концептуални, типично експериментаторски и др. гледни точки и методи.

Работата по темата показва, че подхода и научноизследователският метод са основателни и спомагат за решаването и постигането на целите и задачите, които си поставя представения за рецензиране труд.

Работата на Любен Кулелиев обогатява с понятия разбирането за преподаване на ученици от горните

курсове, дигитално изкуство и общите тенденции в изобразителното изкуство, разглеждайки го в педагогически, творчески, научен, контекстуален и концептуален план, като изследва и представя отлично една сложна и мултидисциплинарна проблематика.

Заклучение :

Оценявам научните качества и приноси на дисертацията, изследователската и педагогическата работа на Любен Николаев Кулелиев, нейната обществена, социална, научна и историческа значимост, личния принос на автора и практическата полезност и актуалност на изследваните проблеми.

Предлагам на уважаемите членове на научното жури да дадат съгласието си за присъждането на научна и образователна степен „Доктор“ на Любен Николаев Кулелиев

10.09.2017 г.
гр. София

Рецензент
(проф.д-р Борис Сергинов)